

Költő fekszik a ravatalon.

Költő jelenik meg a magasban, a halál által az élet fölé emelt gyászpompában, s vonja magára a néptömegek figyelmét. Költő tündöklök fekete és vörös fényben a mai idők véres és fekete ködén át.

Ady Endre a ravatalon.

Ki volt, akit ma ennyien állunk körül, hogy hódolatot adjunk neki, ma, mikor megszűnt minden hódolat minden hatalom megszemélyesítői előtt. Hogy tömjént gyújtsunk előtte, ma, mikor ki kell hunynia minden tömjénnek minden oltárokon. Hogy szeretetünk aranyát s hálánk drágakincseit szórjuk elébe, ma, mikor nincs többé senki, akit a tömegek fölött az aranyak és hatalomnak személyes uralma megillessen.

A forradalom költője, éppen az átalakult világszemlélet szellemi vezére fekszik ravatalon, megilleti őt a lelkeknek minden hódolata, tömjéne és aranya. [...]

Emlékezzetek Ady Endrére, emeljétek fel az ő igéit, és hajtsátok végre az ő életének törvényét!

(Részlet Móricz Zsigmond Ady Endre ravatalánál mondott beszédéből)

Elmélet

Az ókori retorikák a szónoki beszéd három műfaját tartották számon:

- alkalmi beszéd.
- tanácsadó beszéd
- törvényszéki beszéd

A nyilvános beszéd szövegtípusai **monologikus, tervezett** szövegek. Kommunikációs céljuk lehet **érzelemkifejezés, felhívás, esztétikai szerep** (gyönyörködtetés) stb.

Gyakori retorikai eszközök:

szónoki kérdés, ismétlődések (anafórasz mondatkezdések), ellentétező szerkesztés, fokozás stb.

A szövegrészlet elemzése

Móricz Zsigmond beszédének műfaja alkalmi beszéd: **gyászbeszéd** (az elhunyt költőbarát nagyságának méltatása).

A beszéd monologikus, tervezett szöveg, **nem spontán rögtönzés**.

A gyászbeszéd kommunikációs céljai:

- **érzelemkifejezés:** a veszteség, a gyász hangsúlyozása
- **felhívás:** a költőóriás szellemi hagyatékának megőrzése, elképzeléseinek, céljainak megvalósítása
- **esztétikai szerep:** gyönyörködtetés, a hallgatóság megindítása

A részlet egy tényközlő mondat **refrénszerű, variációs ismétlődésére** épül. Hatásosak a mondatokat kezdő alanyok: költő (fölérendelt fogalom), Ady Endre (konkrét személy), a forradalom költője (Ady szerepe).

Költő fekszik a ravatalon

Ady Endre a ravatalon

A forradalom költője [...l fekszik ravatalon

Anafórasz mondatkezdések: „Költő fekszik.. .”, „Költő jelenik meg.. .”, „Költő tündöklök...” (1-3. mondat).

Fokozás: fekszik, jelenik, tündöklök

A refrénszerűen ismétlődő hangsúlyos mondatok közötti részek **ellentétező szerkesztéssel**, képrendszerrel teszik hatásossá Ady Endre nagyságának méltatását.

A **kulcsszavak** ismétlődésével alakította Móricz az ellentétező szerkesztést. **Az elhunyt költő nagyságát szembeállítja a jelen „nagyságaival”** (nincs többé senki, akit megillessen az Adynak járó hódolat).

Ady Endréhez kötött múlt - <i>Tündöklík fekete és vörös fényben</i> - <i>hódolatot adjunk neki</i> - <i>tömjént gyújtsunk előtte</i> - <i>szeretetünk aranyát szórjuk elébe</i>	A jelen, a ma Ady nélkül - <i>véres és fekete köd</i> - <i>megszűnt minden hódolat</i> - <i>ki kell hunynia minden tömjénnek</i> - <i>nincs, akit az arany megillessen</i>
--	---

Ismétlődések a mondat- és szövegszerkesztésben: visszatérő mondat- és tagmondatkezdés, **ellentétező** (antitetikus) szerkesztés.

Pl. a „Ki volt, akit...” **kezdésű szónoki** kérdést követő alárendelő mellékmondatok *hog*y kötőszóval indítása (anafora) és szembeállítása az ismétlődő „...*ma*, *mikor*...” kezdésű tagmondatokkal.

Az utolsó mondat **fokozásos ismétlése** a **felhívó funkciót** erősíti:

„...*emlékezzetek – emeljétek fel – hajtsátok végre...*”

A gyászolók **feladatát fogalmazza meg** a jövőre nézve: a forradalmár költő törvényeit végre kell hajtani.

A legfontosabb retorikai eszközök: ismétlés, ellentét, párhuzam, szónoki kérdés, szónoki felkiáltás/ felszólítás, fokozás, alliteráció, körmondat – ezeket fel kell ismerni!

Lezárás

A gyászbeszéd mesterien felépített szerkezetű, erős érzelmi és felhívó hatású szöveg, amely méltó főhajtás az elhunyt költőtárs előtt. Legfőbb retorikai és stilisztikai eszköze az ismétlődés sokféle változata.